

PROTAGONISTES

Els 'Papers', a punt d'arribar

• Entre la documentació que arribarà a Catalunya de l'Arxiu la Guerra Civil de Salamanca n'hi ha que fa referència a la majoria de municipis de la comarca

• Es tracta d'expedients que van ser tramesos des dels ajuntaments a diversos departaments de la Generalitat republicana i posteriorment espoliats

JOSEP M. BERNILS

El subdirector general d'Arxius de la Generalitat, Ramon Alberch, ha confirmat a HORA NOVA que entre la documentació que ja està embalada i a punt de sortir de l'Arxiu de la Guerra Civil de Salamanca, per ser retornada a Catalunya, hi figuren nombrosos expedients que fan referència a actuacions desenvolupades per la majoria de municipis de la comarca, entre els anys 1936 i 1939.

Aquest Periòdic ja havia avançat, el mes de febrer de l'any passat, la totalitat dels documents que procedents dels arxius de la Generalitat republicana feien referència als ajuntaments empordanesos. Ara, Alberch, que ha estat una de les persones que en l'àmbit tècnic ha treballat més en la fase final del retorn dels 'Papers', tal com explica a l'entrevista que publiquem a la pàgina següent.

Efectivament, en els més de 500 lligalls que estan a punt de sortir de Salamanca hi ha nombrosos documents que procedeixen de la comarca. Bàsicament es tracta d'expedients que havien tramès els municipis a les diferents conselleries i que van ser confiscats amb la resta d'arxius. En aquesta primera tramesa torna tot això", assenyalà.

Inventari de la Generalitat

Segons l'inventari de la Generalitat, al qual ha tingut accés HORA NOVA, hi ha documentació de l'Alt Empordà als lligalls corresponents, com a mínim, a cinc departaments del Govern català de la República: Seguretat Interior, Sanitat i Assistència Social, Justícia, Treball i

Foto de família, a davant de les Corts espanyoles, dels diputats i els membres de la comissió tècnica que va donar suport al retorn dels Papers. Entre ells -darrere la consellera Caterina Mieras, al centre de la imatge- hi ha el figuerenc Francesc Canet. (Foto: ACN)

Entre la documentació que s'ha classificat hi ha la relació de més de 900 expedients de béns confiscats a propietaris de 56 poblacions

Obres Públiques i a la Comissaria d'Ordre Públic.

Pel que fa al Departament de Seguretat Interior-Administració Local apareix documentació de tota la comarca al lligall 285 i, concretament, en els números del 3 al 8, referent als expedients sobre constitució, composició i reorganitzacions dels ajuntaments relatius als anys 1936 i 1937.

A les carpetes corresponents al Departament de Sanitat i Assistència Social, i en el lligall 278, hi ha les fitxes de nens evacuats de les províncies de Madrid, Santander, Toledo i Biscaia, consignant-hi dades relatives a les organitzacions responsables del trasllat i de la tutela, a la família i a la protecció, que estan destinades a tres municipis: Figueres, Fortià i Vilajuïga.

El Departament de Justícia incorpora al lligall 218 dels 'Papers de Salamanca' tots els documents corresponents al Comitè

d'Apropiacions. Es tracta d'expedients sobre determinació de responsabilitats i apropiació de béns de persones amb propietats. De l'Alt Empordà apareixen 21 documents referents als municipis de Darnius, Figueres, Palau de Santa Eulàlia, Siurana i Vilanant.

En el lligall 219 referent al mateix Departament, i igualment procedent del Comitè d'Apropiacions, hi ha 21 documents més relatius a una apropiació de béns produïda en aquest cas als municipis de Garriguella i Peralada, a l'Alt Empordà, juntament amb el de la Cellera de Ter, a la Selva, que té a Maria Coromina i Giral, juntament amb altres persones, com a encausades.

Finalment, en els lligalls 160 i 161, igualment del Comitè d'Apropiacions del Departament de Justícia, es guarden les relacions, actes i sol·licituds d'adjudicació de béns confiscats per ajuntaments, organitzacions polítiques i sindicals i altres entitats, a més de les reclamacions de particulars dels béns que havien estat objecte de confiscació i altres expedients sobre determinació de responsabilitats i apropiació de béns de persones físiques i jurídiques d'arreu de la comarca. En concret hi ha més de 900 documents arxivats que procedeixen de 56 municipis de la comarca.

A Justícia també apareixen relacions sobre les visites a la presó, relatius als anys

que van de 1936 a 1939, a més de 160 documents del Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Figueres i l'estadística alfabètica de tots els reclusos. Del Departament de Treball i Obres Públiques es guarda una carta dels sindicats i de les Milícies Antifeixistes de l'Escala sol·licitant millores en obres hidrogràfiques d'aquell terme municipal.

De la Comissaria d'Ordre Públic apareixen mapes sobre les inspeccions realitzades a les zones costeres de la comarca i àmplia documentació sobre detinguts. Igualment hi ha arxivada la relació, amb noms i domicili, de tots els components empordanesos de les Milícies Antifeixistes.

Composició dels 72 ajuntaments

Segons l'inventari fet per la Generalitat, només en el Departament de Seguretat Interior-Administració Local hi ha documentació referent a quasi tots els municipis de la comarca. Es tracta de les actes referents a la constitució, composició i reorganització dels ajuntaments, ordenats alfabèticament per comarques i municipis. En aquella època, l'Alt Empordà tenia 72 ajuntaments. Aquesta documentació, dipositada encara avui a l'Arxiu de Salamanca es troba classificada a les carpetes numerades de la 3 a la 8 en el lligall 258 i està distribuïda de la

següent manera:

- A la carpeta número 3 hi ha 72 documents relatius als municipis d'Agullana, Albanyà, l'Armentera, Avinyonet de Puigventós, Bàscara, Biure, Boadella d'Empordà i Borrassà.

- A la número 4 apareixen 81 documents dels ajuntaments de Cabanelles, Cabanes, Cadaqués, Capmany, Cantallops, Castelló d'Empúries i Cistella.

- A la número 5 es relacionen 87 documents dels municipis de Darnius, Dosquers -avui desaparegut i incorporat a Maïà de Montcal-, l'Escala, Espolla, el Far d'Empordà, Figueres, Fortià i Garrigàs.

- A la carpeta número 6 hi ha 109 documents de Garriguella, la Jonquera, Lladó, Llançà, Llers, Maçanet de Cabrenys, Masarac i Mollet de Peralada.

- A la carpeta número 7 hi ha relacionats 68 documents dels municipis de Navata, Ordís, Palau de Santa Eulàlia, Palau-saverdera, Pau, Pedret i Marzá, Peralada i Pont de Molins.

- Finalment, a la carpeta número 8 apareixen 42 expedients dels ajuntaments de Pontós, Portbou, el Port de la Selva, Sant Climent Sescebes, Sant Miquel de Fluvià, Sant Mori, Santa Llogaia d'Alguema, la Selva de Mar, Torroella de Fluvià, Ventalló i Vilanant.

(Entrevista a la pàgina següent)